

Jacqueline de Romilly — druga žena u Francuskoj akademiji

Kada je 1635. godine kardinal Richelieu osnovao Académie française, ograničio je broj njenih članova. Taj »*numerus clausus*«
držao se do danas i, tek kad se jedno od četrdeset mjesta isprazni, posebnim se
tajnim glasanjem izabere novi član »besmrtnika«. Ipak, vremenu kardinala Richelieua
Francuzi više nisu dosljedni u svemu. Nakon više od 350 godina, 1980. taj »najzatvo-
reniji muški klub«
otvorio je svoja vrata jednoj ženi. Bila je to Marguerite Yourcenar,
književnica, prva dama u Francuskoj akademiji. Umrla je 1987. godine. Krajem prošle
godine, 1988, vrata Académie française ponovo su se otvorila jednoj ženi. Ušla je Jac-
queline de Romilly (1913), helenist, i tako postala druga žena u Francuskoj akademi-
ji. Primljena je na praznu fotelju Andréa Roussina, a prije tri godine provirila je u
društvo besmrtnika boreći se s piscem Jacquesom Laurentom za ispražnjeno mjesto
Fernanda Braudela, ali tada nije uspjela ući. Sada, istovremeno s njom, pravo na »ze-
lenu odoru besmrtnika«, status zaštićene nacionalne kulturne vrijednosti, dobio je
popularni istraživač morskih dubina — Jacques-Yves Cousteau.

Iako Jacqueline de Romilly nije prva žena koja je ušla u Francusku akademiju, ipak
je »probila led muškog šovinizma«
u nekim drugim institucijama. Godine 1933. bila je prva djevojka koja je primljena u École normale supérieure; 1936. prva je žena koja je
primila profesuru filologije (*l'agrégation des lettres*); godine 1973. izabrana je za prvu
ženu profesora na grčkoj katedri u Collège de France nakon 440 godina postojanja te
katedre; 1975. bila je prva žena koja je ušla u Akademiju za arheologiju i filologiju
(Académie des inscriptions et belles lettres). Radila je kao profesor u licejima u
Bordeauxu, Tournou, Montpellieru, Versaillesu, na Faculté des lettres u Lilleu, u Parisu
na École normale supérieure (1953—1960); na Sorbonnei je predavala grčki jezik i
književnost od 1957. do 1973. i na kraju, do mirovine 1984, na Collège de France gdje
je držala katedru: Grčka i stvaranje moralne i političke misli. Bila je dopisni ili počasni
član akademije u Danskoj, Nizozemskoj, Velikoj Britaniji, Grčkoj, Austriji, Americi. Za
svoj rad dobila je mnoga priznanja i nagrade među kojima i Officier de La Légion
d'honneur, Palmes académiques, Commendeur de l'ordre grec du Phénix, 1984. Grand
prix d'Académie za cjelokupno djelo.

Po vokaciji je helenista *par excellence*. Nije postala povjesničarka, jer, kako sama
kaže, događaj voli samo prihvaćen i shvaćen kroz prizmu grčke svijesti. Ta prizma je
ono što je oduševljava. Doktorirala je 1941. godine tezom o grčkom povjesničaru
Periklova doba, Tukididu. »Čitav svoj život prevodim, izučavam i komentiram Tukidida«
— izjavila je jednom. No njen klasični duh, antička kultura, erudicija i enciklopedijsko
znanje nisu se zadovoljili samo Tukididom. Periklovo doba, uspješno doba atenske
države, potaklo ju je na daljnja istraživanja. U djelu »Povijest i razum«
(*Histoire et Raison*) odredila je metodu ekspliciranja grčkih tekstova, neophodnu i osjetljivu. Treba
biti pažljiv u ponavljanju riječi, paralelizmu izraza, u skladu deskripcija ili analiza koje
dozvoljavaju autorima da sugeriraju neeksplicitno i tako utječu na suptilnu oštrou-
mnost svojih čitatelja—interpretatora.

Jacqueline de Romilly bavila se i grčkom tragedijom — Eshilom, Sofoklom, Euripi-
dom, pokušavajući naći veze te davne prošlosti i našeg doba i udahnuti nam duh stare

Helade. O tome je napisala »Strah i tjeskoba u Eshilovom teatru« (*La Crainte et l'angoisse dans le théâtre d'Eschyle*, 1958), »Promjena patosa od Eshila do Euripida« (*L'Evolution du pathétique d'Eschyle à Euripide*, 1961), »Vrijeme u grčkoj tragediji« (*Le Temps dans la tragédie grecque*, 1967—1971) i »Modernost Euripida« (*La Modernité d'Euripide*, 1986). Napisala je i sinteze grčke književnosti, a jedna od njih je i djelo »Homer« (1985). Općenito, u svojim djelima zalagala se za obranu i izučavanje klasičnih, antičkih studija. Također se zalagala za kvalitetu nastave i kvalitetu obrazovanja. Posjeduje veliku ljubav i strast prema književnosti i jezicima i, kako sama kaže, književna djela predstavljaju joj sreću u životu. Primajući ovu svestranu ženu u svoje članstvo Francuska akademija je ujedno dobila još jednog pobornika »obrane francuskog jezika«.

Ako se usudimo usporediti dvije jedine besmrtnice Francuske akademije, vidjet ćemo da imaju izvjesnih podudarnosti. Obadvije imaju obrazovnu provenijenciju klasične antičke tradicije i kulture, erudiciju, enciklopedijsko znanje, poznavanje povijesti i filozofije, ljubav prema jezicima i književnosti, čist jezik i rafiniran stil pisanja koji očarava i zadivljuje i znanstvenike i kritičare i »obične« čitatelje. Marguerite Yourcenar se ogledala u svim književnim vrstama — roman, novela, poezija, poezija u prozi, drama, autobiografija, eseji; prijevodi s engleskog jezika. Interesantno je to što tematiku crpe iz povijesti. Svojim djelima vraća se u davna vremena. Njezin je esej o grčkom pjesniku Pindaru. U novelama »Nouvelles orientales« (1963) zalazi u istočnjačku i našu, jugoslavensku, prošlost i obrađuje stare legende (o Marku Kraljeviću i zidanju Skadra, na primjer). U romanu »Crna mijena« (*L'Oeuvre au noir*, 1968) opisuje srednjovjekovnog znanstvenika, dok u svom najboljem romanu, nepremašnom remek—djelu, »Hadrijanovi memoari« (*Les Mémoires d'Hadrien*, 1951), opisuje život rimskog vladara iz drugog stoljeća.

Dvije značajne žene izmijenile su tradiciju i dosadašnju povijest ortodoksne Francuske akademije i omogućile da novi obzori prodru u dobro čuvanu naviku. Otvorile su vrata i dale mogućnost ulaska i drugim zaslužnim ženama. Fotelja Marguerite Yourcenar još nije popunjena, a uz nju su slobodne još tri. Nadajmo se da će bar jednu od sad slobodne četiri fotelje Francuske akademije zauzeti žena nastavljaajući i opravdavajući uspostavljenu svijetlu nit svojih prethodnika.